

Nova europska direktiva za obnovljive izvore

U OBNOVLJIVIM IZVORIMA EUROPA MORA BITI VODEĆA U SVIJETU

■ Petra ŠANTIĆ, dipl. iur.

Postizanje globalnog vodstva u području energije iz obnovljivih izvora jedan je od tri glavna cilja novih regulatornih prijedloga koje je Europska komisija predstavila u paketu 'Čista energija za sve Europljane' potkraj prošle godine. Tim mjerama se u Europskoj uniji želi ubrzati prelazak na 'čistu' energiju, potaknuti rast gospodarstva i otvaranje novih radnih mjesta. Tim zakonodavnim prijedlozima obuhvaćeni su energetska učinkovitost, energija iz obnovljivih izvora, modeli tržišta električne energije, sigurnost opskrbe i pravila upravljanja za Energetsku uniju.

Današnji europski okvir za promicanje uporabe obnovljivih izvora energije čini nekoliko ključnih dokumenata na razini Europske unije. To su:

- Prijedlog Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora (preinaka) od 23. veljače 2017. godine (COM(2016) 767 final)
- Komunikacija Komisije 'Čista energija za sve Europljane' od 30. studenoga 2016. (COM(2016) 860 final)
- Komunikacija Komisije 'Okvir za klimatsku i energetska politiku u razdoblju 2020. - 2030.' od 22. siječnja 2014. (COM(2014) 15 final)
- Direktiva 2009/28/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2009. o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora te o izmjeni i kasnijem stavljanju izvan snage direktiva 2001/77/EZ i 2003/30/EZ

- Smjernice o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju za razdoblje 2014.-2020. od 28. lipnja 2014. (2014/C 200/01, SL C 200).

Zimski paket za čistu energiju

Cilj tzv. Zimskog paketa 'Čista energija za sve Europljane' koji je Europska komisija predstavila 30. studenoga 2016. na razini EU-a propisuje udio obnovljivih izvora od najmanje 27% ukupne potrošnje energije do 2030. godine. Paket ima tri glavna cilja:

- davanje prioriteta energetska učinkovitosti
- postizanje globalnog vodstva u području energije iz obnovljivih izvora
- osiguravanje poštenog rješenja za potrošače.

Zakonodavnim prijedlozima iz Paketa obuhvaćeni su:

- energetska učinkovitost

Revidirana Direktiva o obnovljivim izvorima trebala bi se početi primjenjivati od 1. siječnja 2021. godine.

- energija iz obnovljivih izvora
- model tržišta električne energije
- sigurnost opskrbe
- pravila upravljanja Energetskom unijom.

Njegov je cilj, dakle, ubrzati prelazak gospodarstva na 'čistu' energiju do 2030. godine, potaknuti rast i otvaranje novih radnih mjesta u EU-u.

Prijedlog revidirane Direktive o obnovljivim izvorima

Revidirana Direktiva o obnovljivim izvorima trebala bi se početi primjenjivati od 1. siječnja 2021. godine. Njezin je glavni cilj povećanje sigurnosti i predvidljivosti za ulagače i prilagođavanje okvira za razvoj primjene obnovljivih izvora u skladu s postavljenim klimatskim i energetskim ciljevima EU-a do 2030. godine.

Prijedlog revidirane Direktive identificira šest ključnih područja djelovanja:

- daljnje uvođenje obnovljivih izvora u elektroenergetiku
- široku primjenu obnovljivih izvora za grijanje i hlađenje
- dekarbonizaciju i diversifikaciju prometa
- jačanje položaja i informiranja potrošača
- jačanje europskih kriterija održivosti energije iz biomase
- osiguranje pravodobnog i troškovno učinkovitog postizanja obvezujućeg cilja na razini EU-a.

Obnovljivi izvori u elektroenergetici

Područje primjene Direktive se proširuje i uvode se novi elementi za razdoblje nakon 2020. godine kao što su ukupni obvezujući cilja EU-a, vlastita potrošnja energije iz obnovljivih izvora, kriteriji održivosti poboljšanih biogoriva, tekućih i goriva iz biomase i kriteriji za emisije stakleničkih plinova.

Glavna načela koja članice EU-a mogu primijeniti pri izradi troškovno učinkovitih programa državnih potpora za električnu energiju iz obnovljivih izvora kako bi se olakšao tržišno usmjeren europeiziran pristup, podložen pravilima o takvim potporama su sljedeća:

- dodjela potpora na otvoren, transparentan, kompetitivan, nediskriminacijski i troškovno učinkovit način

- stabilnost financijske potpore (sprječavanje da revizija potpora odobrenim projektima negativno utječe na njihovu gospodarsku održivost)
- postupno i djelomično otvaranje programa potpora za prekograničnu suradnju u elektroenergetici.

Jedna od najvažnijih odredbi Prijedloga revidirane Direktive je pojednostavljenje postupaka za izdavanje dozvola za projekte i skraćivanje rokova za donošenje odluka nadležnih tijela. Tako do 1. siječnja 2021. godine članice EU-a moraju uspostaviti jedinstvenu administrativnu kontaktnu točku ili više njih (tzv. one stop shop) za koordinaciju cijelog postupka izdavanja dozvola za izgradnju postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora i povezane infrastrukture (prijenosne i distribucijske mreže) i za upravljanje njima. Trajanje postupka izdavanja dozvola u pravilu se ograničava na do tri godine, dok se za obnovu postojećih postrojenja mora osigurati pojednostavljeni i brzi postupak izdavanja dozvola do jedne godine.

Uz to, uvode se i postupci jednostavne obavijesti. Za manje projekte (npr. za demonstracijska i postrojenja s proizvodnjom manjom od 50 kW h) uvodi se postupak jednostavne obavijesti operatora distribucijskog sustava, a kada se radi o obnovi postojećih postrojenja, ako nema značajnih negativnih utjecaja na okoliš, odluka o obavijesti mora uslijediti u roku šest mjeseci.

Obnovljivi izvori za grijanje i hlađenje

U Europi treba iskoristiti potencijal energije iz obnovljivih izvora za grijanje i hlađenje, osiguravajući troškovno učinkovit doprinos ostvarenju klimatskih ciljeva i razvoj tržišta u tom području. U skladu s time, članice EU-a trebaju težiti povećanju udjela energije iz obnovljivih izvora za grijanje i hlađenje za 1% godišnje. Istodobno treba jačati položaj potrošača, pružajući im informacije o energetske učinkovitosti centraliziranih toplinskih i rashladnih sustava i omogućavajući im da toplinsku i rashladnu energiju više ne nabavljaju iz takvih sustava ako se poduzimanjem mjera na razini zgrade može postići znatno bolja energetska učinkovitost.

Isto tako, lokalni toplinski i rashladni sustavi otvaraju se proizvođačima toplinske i rashladne energije iz obnovljivih izvora i otpadne topline, odnosno trećim stranama koje djeluju u njihovo ime.

Dekarbonizacija i diversifikacija prometa

U prometu se na razini EU-a opskrbljivačima gorivom uvodi obveza osiguravanja određenog udjela (od 1,5% u 2021. do 6,8 % u 2030. godini) niskoemisijских i obnovljivih goriva, uključujući

Trajanje postupka izdavanja dozvola u pravilu se ograničava na do tri godine.

napredna biogoriva, obnovljiva tekuća i plinovita goriva nebiološkog podrijetla namijenjena uporabi u prometu, fosilna goriva nastala iz otpada i električnu energiju iz obnovljivih izvora.

U skladu s time je predviđeno poticanje prelaska na takva goriva povećanjem njihovog udjela iz godine u godinu kako bi do 2030. dosegao najmanje 3,6%.

Kada je riječ o neizravnoj prenamjeni zemljišta, od 2021. godine uvodi se opadajući maksimalni udio biogoriva i tekućih goriva proizvedenih iz kultura za proizvodnju hrane za ljude i životinje (od 7% u 2021. do 3,8% u 2030. godini).

Isto tako, predviđeno je uspostavljanje nacionalnih baza podataka kako bi se osigurala sljedivost goriva i smanjio rizik od prijevare.

Položaj i informiranje potrošača

Zahvaljujući novoj regulativi, potrošači će imati koristi od snažnijih prava. Tako im se omogućava potrošnja i prodaja vlastite energije iz obnovljivih izvora bez nepotrebnih ograničenja, pri čemu zadržavaju potrošačka prava i ne smatraju se opskrbljivačima (do granice proizvodnje 10 MW h za kućanstva i 500 MW h za pravne osobe), a za električnu energiju isporučenu u mrežu isplaćuje im se naknada. Uz to, utvrđuju se nove odredbe o energetske zadrugama kako bi se ojačao njihov položaj na tržištu. Isto tako, potrošačima se pružaju informacije o energetske učinkovitosti i udjelu energije iz obnovljivih izvora u centraliziranim toplinskim i rashladnim sustavima. Konačno, poboljšava se kvaliteta informacija koje im se pružaju objedinjavanjem funkcioniranja sustava jamstava o podrijetlu.

Održivost energije iz biomase

Postojeći europski kriteriji održivosti energije iz biomase se pojačavaju, između ostalog, proširenjem područja primjene na biomasu i bioplin za proizvodnju toplinske, rashladne i električne energije. Uz to, poboljšani su i kriteriji održivosti za biogoriva, uključujući zahtjeve na emisiju stakleničkih plinova iz biogoriva (70 % za nova postrojenja) i na uštede (80% za toplinsku, rashladnu i električnu energiju iz biomase).

Uvodi se i novi kriterij održivosti šumske biomase koji se temelji na riziku, ali i zahtjev u vezi s korištenjem i prenamjenom zemljišta za izračunavanje učinka ugljika iz biomase za proizvodnju energije.

Pri tome se europski kriteriji održivosti i smanjenja emisije stakleničkih plinova ne primjenjuju na postrojenja za proizvodnju toplinske, rashladne i električne energije iz biomase čija je snaga manja od 20 MW.

S druge strane, velika postrojenja za proizvodnju električne energije iz biomase (snage veće od 20 MW) morat će primjenjivati tehnike visokoučinkovite kogeneracije (učinkovitosti veće od 80%), osim onih koja su već u pogonu i koja primaju potpore koje je odobrio EK i osim u slučaju rizika u pogledu sigurnosti opskrbe.

Osiguravanje pravodobnog i troškovno učinkovitog postizanja ciljeva

Jedna od važnijih odredbi Prijedloga revidirane Direktive je i napuštanje obvezujućih nacionalnih ciljeva za članice EU-a. Isto tako, ključan izazov okvira za energetske politiku nakon 2030. je osigurati zajedničko postizanje cilja EU-a za tu godinu od najmanje 27% bruto konačne potrošnje energije na troškovno učinkovit način i izbjeći nerazmjerno opterećenje nekih članica.

No, nacionalni ciljevi za 2020. određuju se kao osnovica pa članice EU-a moraju od 2021. ostvarivati rezultate najmanje jednake nacionalnim ciljevima za 2020. godinu. Pri tome revidirana Direktiva upućuje na mehanizam kako bi se osiguralo pridržavanje osnovica i izbjegao jaz u postizanju cilja, što će biti utvrđeno Uredbom o upravljanju Energetskom unijom. I konačno, brisan je cilj za udio obnovljivih izvora u prometu od 10% nakon 2020. godine.

Obnovljivi izvori u strategiji prelaska na 'čistu' energiju

Izrada Prijedloga revidirane Direktive provedena je u koordinaciji s ostalim paketima i inicijativama EK-a i dosljedna je sljedećem:

- prijedlogu novog modela tržišta električne energije, koji se nastavlja na razvoj tržišta koji je prikladan za proizvodnju iz obnovljivih izvora, pri čemu su kratkoročna tržišta potpuno razvijena i integrirana, a fleksibilnost je ključna za povećanje tržišne vrijednosti obnovljivih izvora
- Uredbi o upravljanju Energetskom unijom, kojom se stvara okvir za integrirane nacionalne energetske i klimatske planove, kojima se određuju doprinosi članica EU-a pravno obvezujućem cilju za obnovljive izvore
- revizijama Direktive o energetske učinkovitosti i Direktive o energetske svojstvima zgrada, čime se želi olakšati ulazak energije iz obnovljivih izvora u područje grijanja i hlađenja
- prijedlogu o Europskom sustavu za trgovanje emisijama (ETS) za razdoblje nakon 2020. godine
- Prijedlogu Uredbe o podjeli napora
- Prijedlogu Uredbe o korištenju zemljišta, prenamjeni zemljišta i šumarstvu (LULUCF). ■

Jedna od važnijih odredbi Prijedloga revidirane Direktive je i napuštanje obvezujućih nacionalnih ciljeva za članice EU-a.